

Показников а функція

Підготували:

Рожкова Алла Анатоліївна, вчитель математики
ЗОШ № 2 м. Черкаси, I категорія

Бушина Інна Борисівна, вчитель математики та
інформатики, ЗОШ № 5, вища категорія, вчитель-
методист

Означення показникової функції

Функція $y=a^x$, де $a>0$ і $a\neq 1$

називається показниковою (з основою a).

Наприклад:

$$1) y = 2,5^x;$$

$$2) y = \sqrt{3^{x+2}};$$

$$3) y = \left(\frac{1}{7}\right)^{3x-1};$$

$$4) y = 3^{|\cos x|}.$$

Які з наведених функцій є показниковими :

$$1) y = 3^x;$$

$$2) y = x^3;$$

$$3) y = 1^x;$$

$$4) y = (-4)^x;$$

$$5) y = \left(\sqrt{201}\right)^{x+3};$$

$$6) y = x^{0,6};$$

$$7) y = (x-5)^8;$$

$$8) y = \left(1 - \sqrt{7}\right)^x;$$

$$9) y = 9^{-x};$$

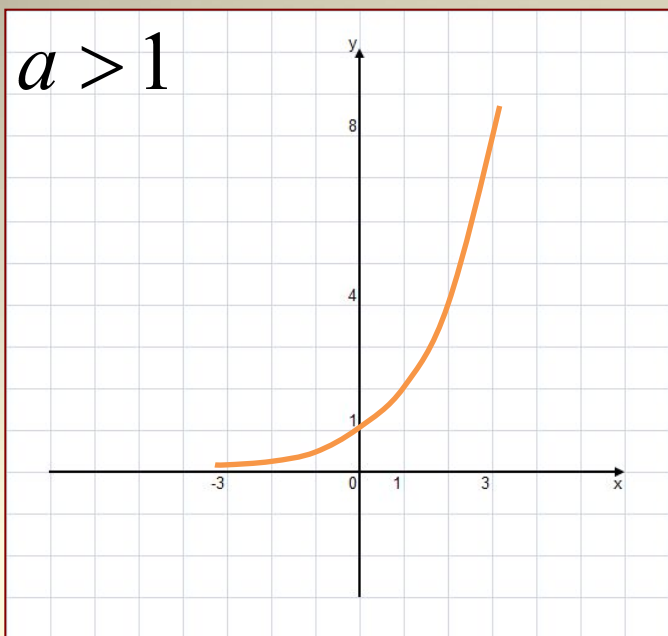
$$10) y = x^{-x};$$

$$11) y = \pi^x;$$

$$12) y = \left(\frac{2}{3}\right)^{\sqrt{5-x}}.$$

Графік показникової функції

x	-3	-2	-1	0	1	2	3
$y=2^x$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	1	2	4	8

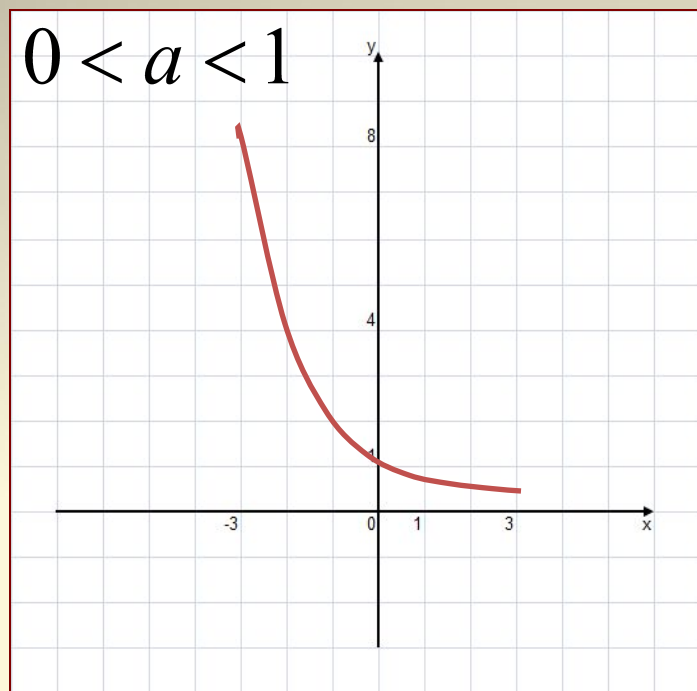

Властивості:

- 1) $D(y) = \mathbb{R}$;
- 2) $E(y) = (0; \infty)$;
- 3) Функція зростає при $x \in \mathbb{R}$;
- 4) Графік функції перетинає Oy в точці $(0; 1)$.

Графік показникової функції

x	-3	-2	-1	0	1	2	3
$y = \left(\frac{1}{2}\right)^x$	8	4	2	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$

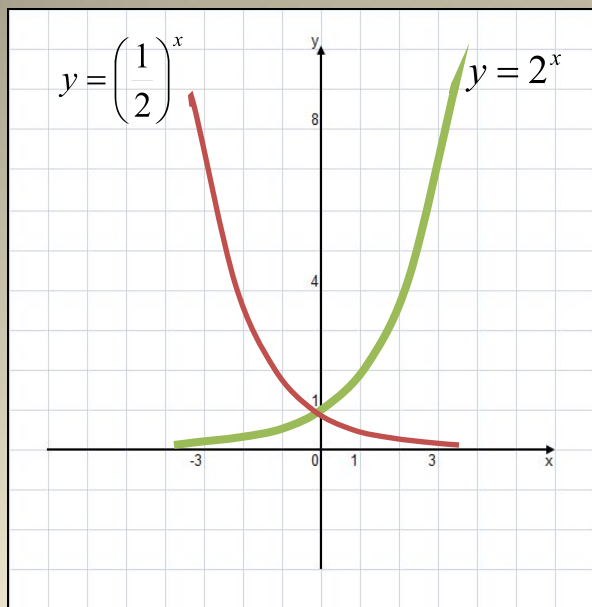

Властивості:

- 1) $D(y) = \mathbb{R}$;
- 2) $E(y) = (0; \infty)$;
- 3) Функція спадає при $x \in \mathbb{R}$;
- 4) Графік ф-ції перетинає Oy в точці $(0; 1)$.

Загальні властивості

$$y = a^x, \quad (a > 0, a \neq 1)$$

$0 < a < 1$

- $D(y) = R$;
- $E(y) = (0; \infty)$;
- якщо $x = 0$, то $y = 1$;
- спадає
- $x_1 > x_2 \Leftrightarrow a^{x_1} < a^{x_2}$;
- якщо $x < 0$, то $y > 1$;
- якщо $x > 0$, то $y < 1$.

$a > 1$

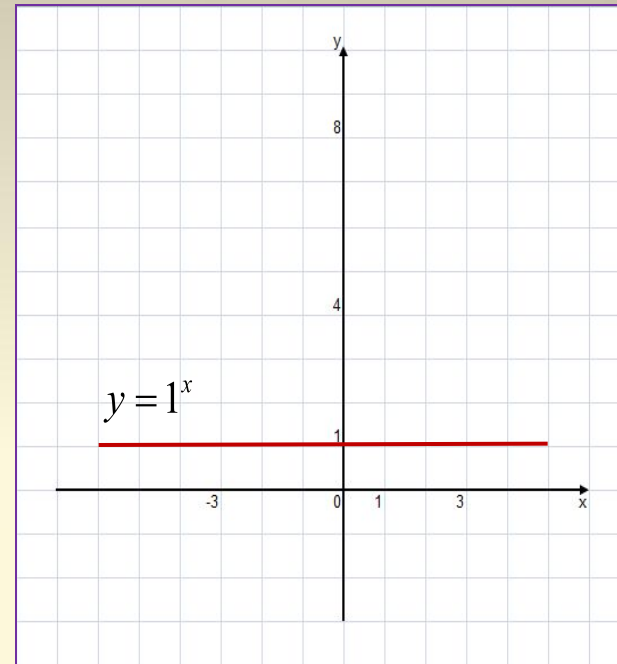
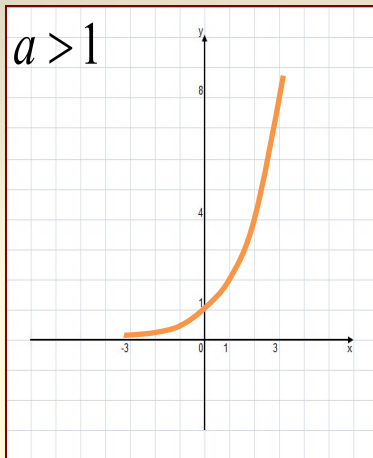
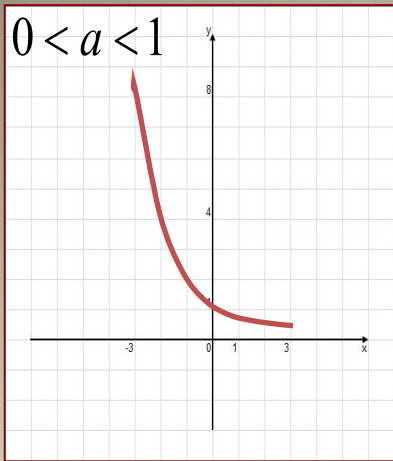
- $D(y) = R$;
- $E(y) = (0; \infty)$;
- якщо $x = 0$, то $y = 1$;
- зростає
- $x_1 > x_2 \Leftrightarrow a^{x_1} > a^{x_2}$;
- якщо $x < 0$, то $y < 1$;
- якщо $x > 0$, то $y > 1$.

Графік показникової функції називається експонентою.

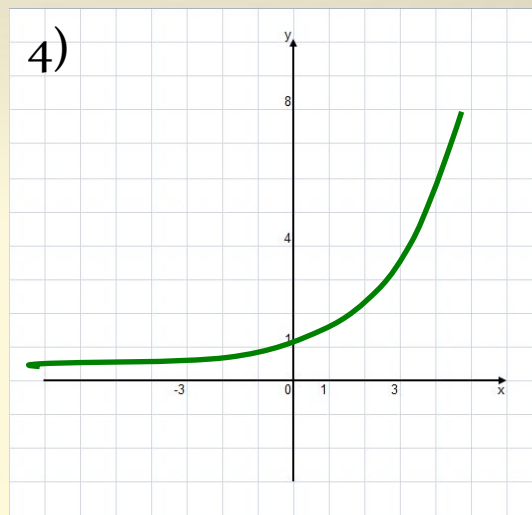
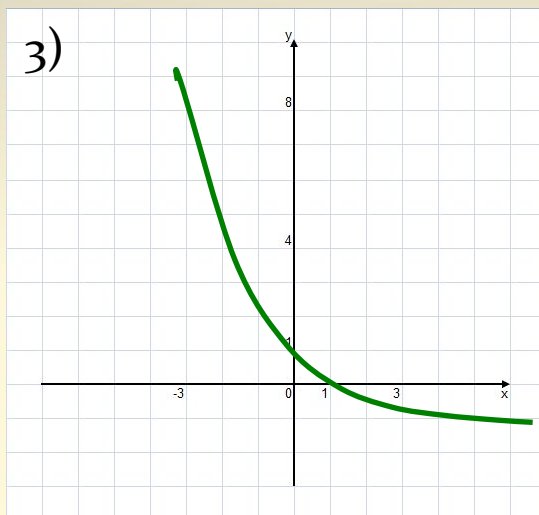
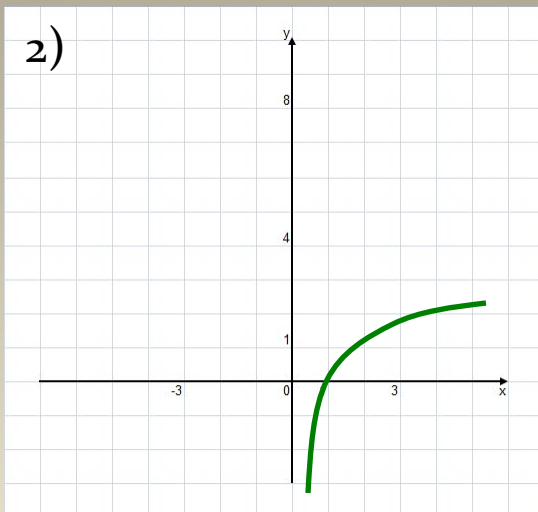
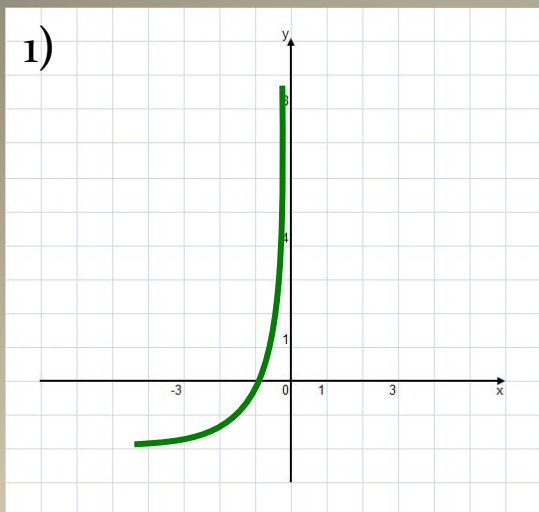
Запам'ятай!

Окремий випадок

Якщо $a=1$, то функція постійна.

Які з графіків є графіками показникової функції:

Застосування властивостей

Порівняти x і y ,

якщо:
а) $0,3^x > 0,3^y$ (т.я. $0,3 < 1$, то $x < y$);

$$\text{в) } \left(\frac{1}{3}\right)^x < \left(\frac{1}{3}\right)^y \\ (x > y)$$

б) $5^x < 5^y$ (т.я. $5 > 1$, то $x < y$);

Порівняти a з одиницею ($a > 0$),

якщо:

а) $a^7 > a^{10}$ (функція $y = a^t$ із зростанням аргументу спадає, тому $a < 1$);

б) $a^{-5} < a^{-3}$ (із збільшенням показника степінь збільшується, тому $a > 1$).

Виконайте:

1) Знайти область визначення ф-ції:

$$a) y = 7^{2x};$$

$$б) y = 2^{\sqrt{x}};$$

$$в) y = 13^{\frac{1}{x-2}}.$$

2) Який висновок можна зробити щодо a ($a > 0$), якщо:

$$a) a^{0,3} < 1;$$

$$б) a^{\frac{1}{3}} > a^{\frac{2}{7}};$$

$$в) a^{\sqrt{2}} > a^{\sqrt{5}}.$$

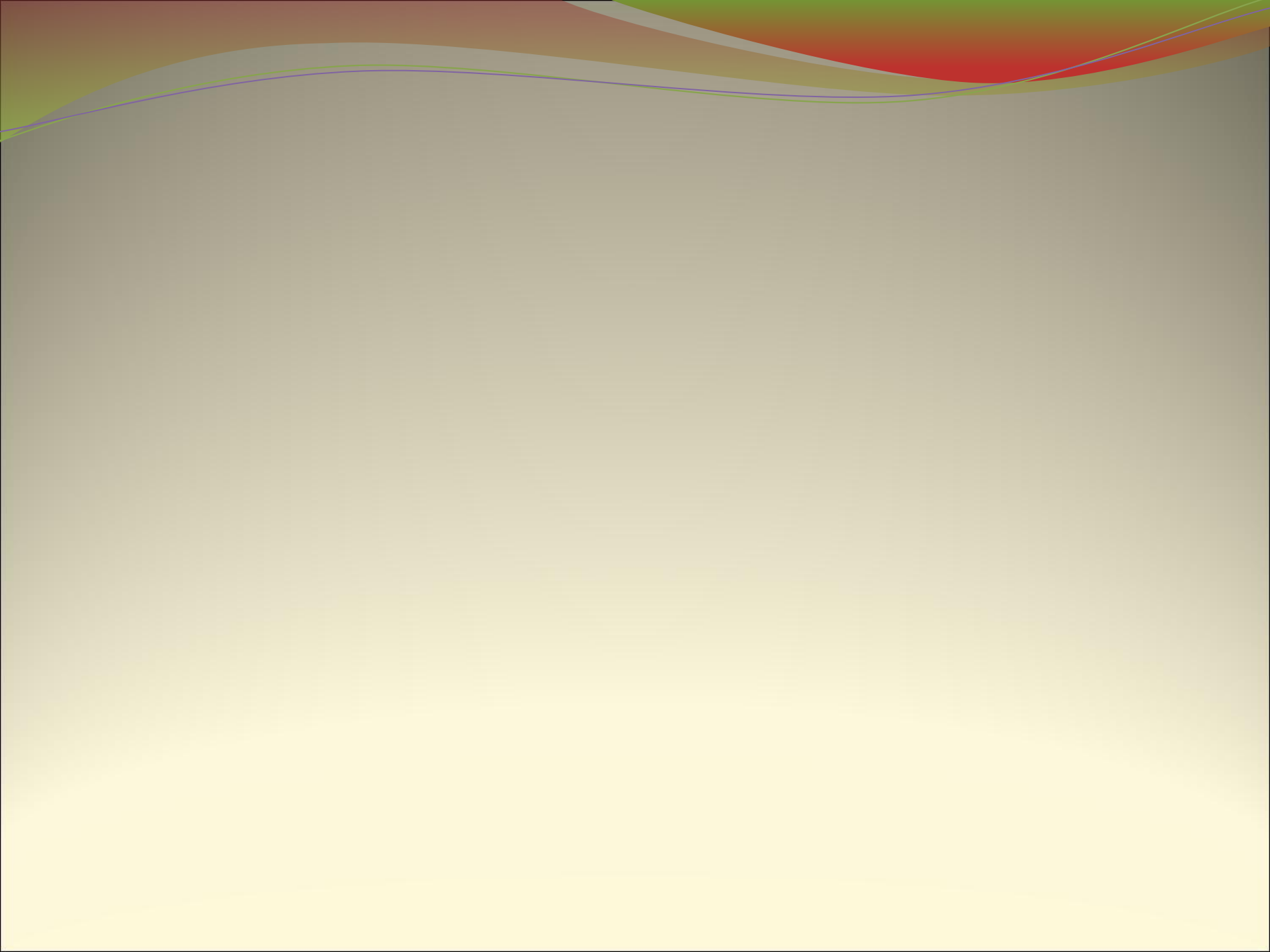
3) Розташуйте числа $\left(\frac{1}{3}\right)^{\sqrt{2}}$; $\left(\frac{1}{3}\right)^{\sqrt{3}}$; $\left(\frac{1}{3}\right)^{-\sqrt{2}}$; $\left(\frac{1}{3}\right)^{1,5}$; $\left(\frac{1}{3}\right)^{-\sqrt{3}}$ у порядку зростання.

4) Порівняти x і y , якщо відомо, що вірна нерівність:

$$a) 4^x > 4^y;$$

$$б) 15^x < 15^y;$$

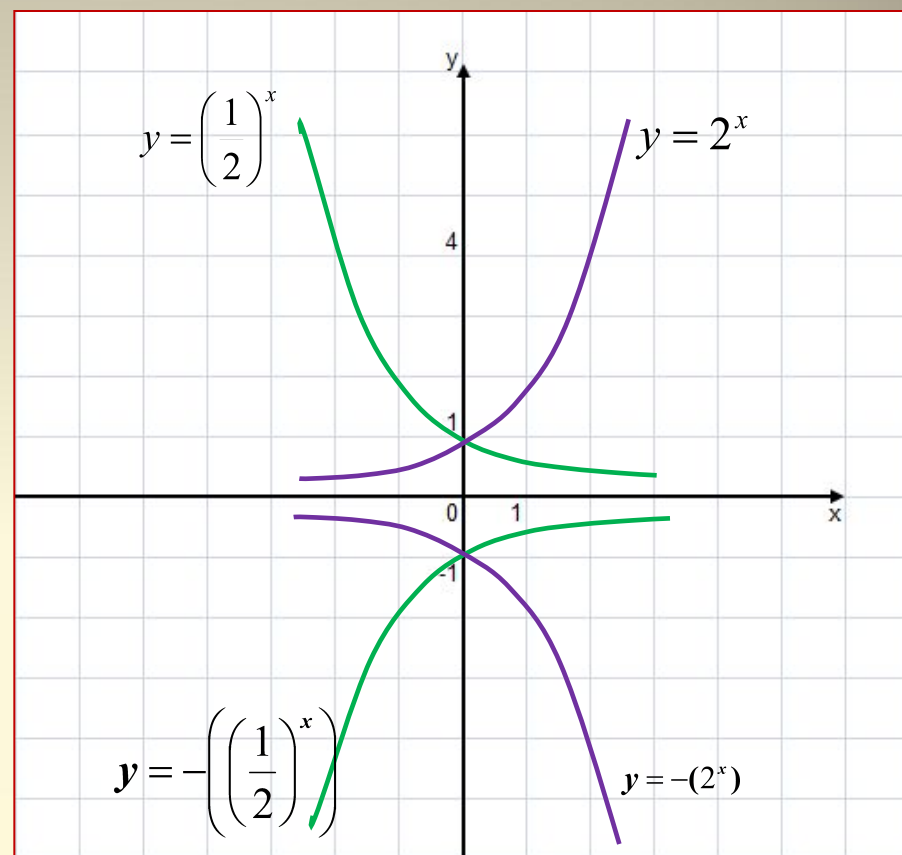
$$в) (0,5)^x < (0,5)^y.$$

Симетричні перетворення

Зобразіть схематично графік функції $y = - (a)^x$ ($a > 0$, $a \neq 1$)

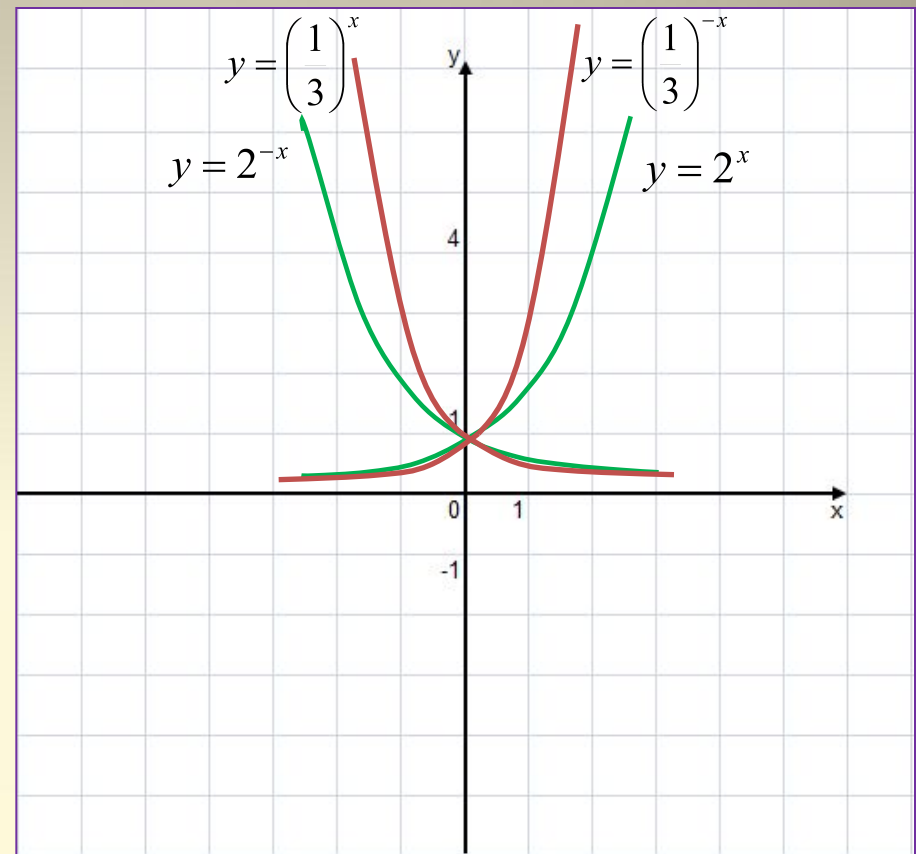
Для побудови графіка даного графіку необхідно виконати симетричні перетворення функції $y = a^x$ відносно осі Ox .

Симетричні перетворення

Зобразіть схематично графік функції $y = a^{-x}$ ($a > 0$, $a \neq 1$)

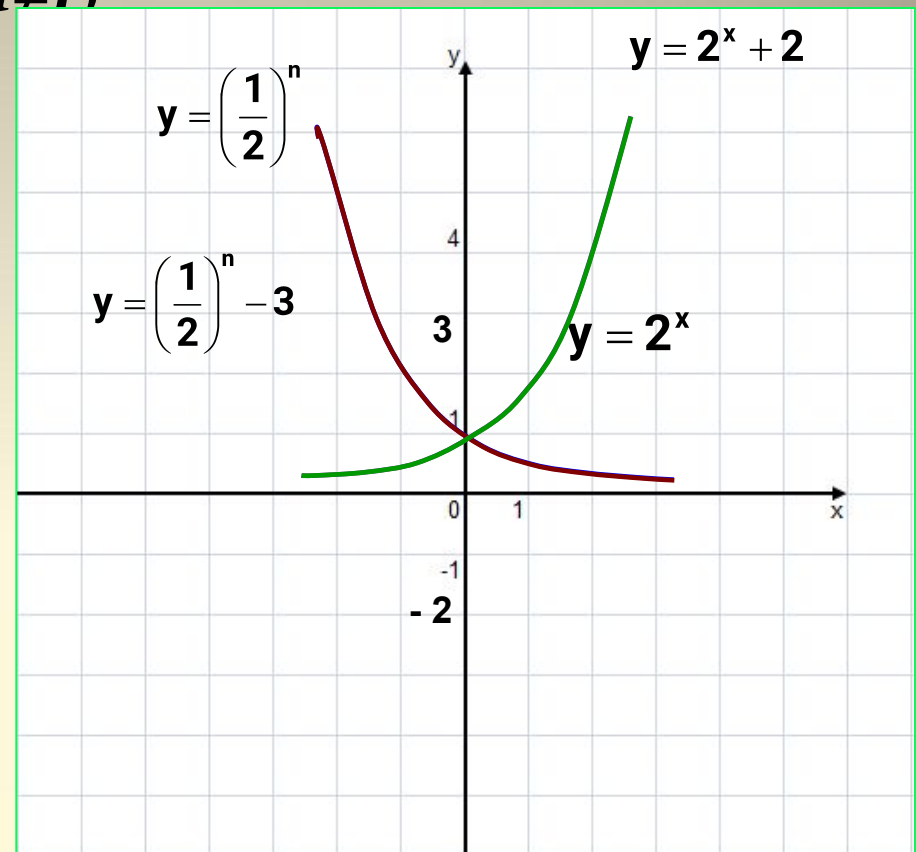
Для побудови графіка даного графіку необхідно виконати симетричні перетворення функції $y = a^x$ відносно осі Oy .

Паралельне перенесення

Зобразіть схематично графік функції $y = a^x \pm n$ ($a > 0$, $a \neq 1$)

Для побудови графіка функції $y = a^x \pm n$ необхідно виконати паралельне перенесення функції $y = a^x$ вздовж осі Oy на n одиниць вгору (вниз).

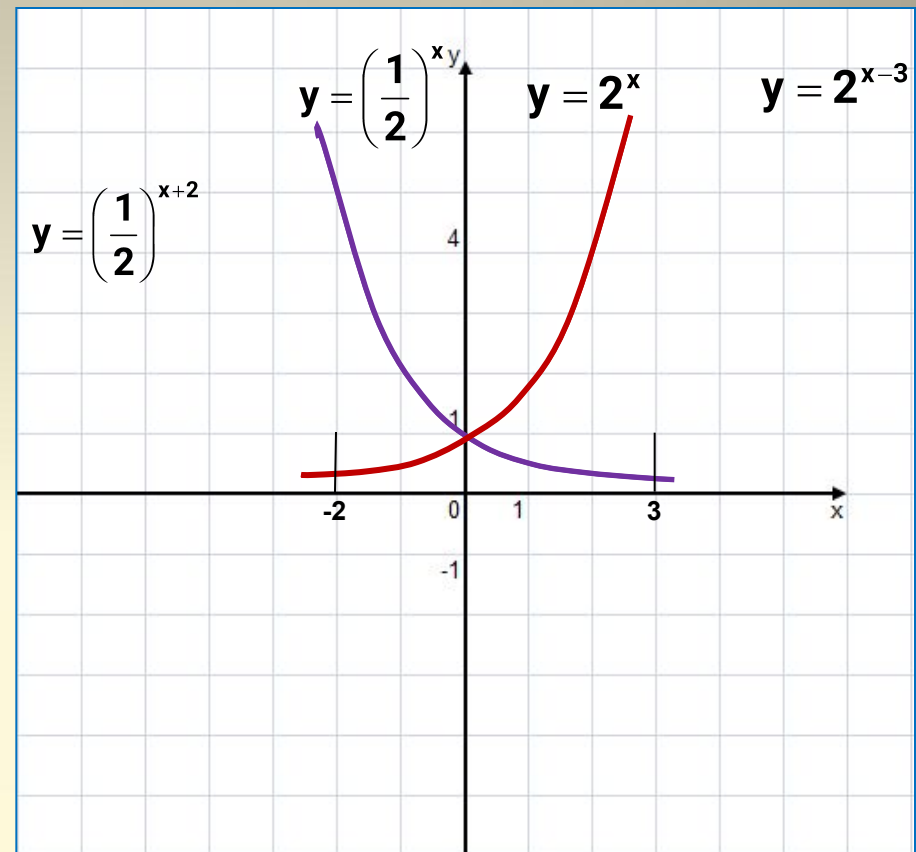

Паралельне перенесення

Зобразіть схематично графік функції

$$y = a^{x \pm m} \quad (a > 0, a \neq 1)$$

Для побудови графіка функції $y = a^{x \pm m}$ необхідно виконати паралельне перенесення функції $y = a^x$ вздовж осі Ox на m одиниць вліво (вправо).

Зобразіть схематично графік функції

$$y = \left| \left(\frac{1}{3} \right)^{|x|} - 3 \right|$$

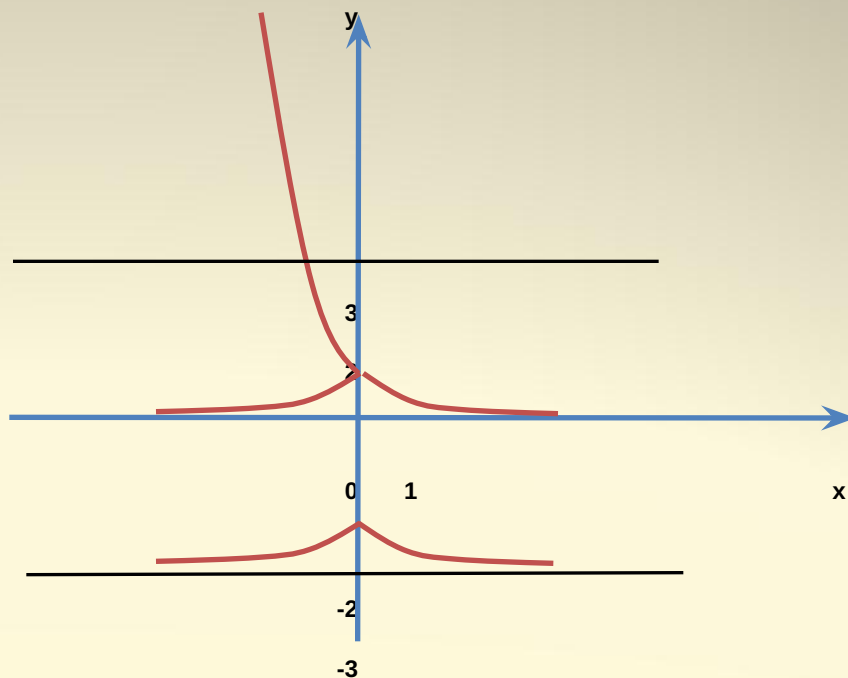
$$y = \left(\frac{1}{3} \right)^x \longrightarrow y = \left(\frac{1}{3} \right)^{|x|} \longrightarrow y = \left(\frac{1}{3} \right)^{|x|} - 3 \longrightarrow y = \left| \left(\frac{1}{3} \right)^{|x|} - 3 \right|$$

$$y = \left(\frac{1}{3} \right)^x \quad \left(a = \frac{1}{3} < 1 \right)$$

$$y = \left(\frac{1}{3} \right)^{|x|}$$

$$y = \left(\frac{1}{3} \right)^{|x|} - 3$$

$$y = \left| \left(\frac{1}{3} \right)^{|x|} - 3 \right|$$

Тренувальна вправа № 1

Серед наведених функцій **показниковою** є:

$$y = x^{1,3}$$

$$y = \log_{1,3} x$$

$$y = (4,8)^x$$

$$y = (0,3)^x$$

$$y = x - 1,3$$

Тренувальна вправа № 2

Серед наведених функцій вибрати ті, що **спадають**.

$$y = (4,8)^x$$

$$y = (0,001)^x$$

$$y = (\sqrt{3})^x$$

$$y = \left(\frac{1}{9}\right)^x$$

$$y = (\pi + 1)^x$$

$$y = \left(\frac{4}{3}\right)^x$$

Тренувальна вправа № 3

Серед наведених функцій вибрати ті, що **зростають**.

$$y = \left(\frac{1}{\sqrt{3}} \right)^x$$

$$y = \left(\frac{3}{\pi} \right)^x$$

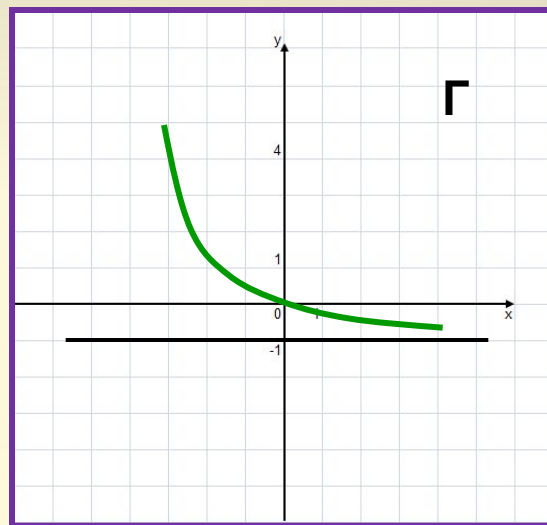
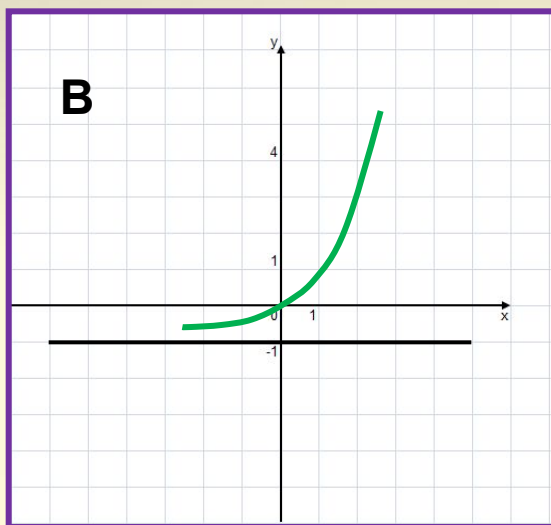
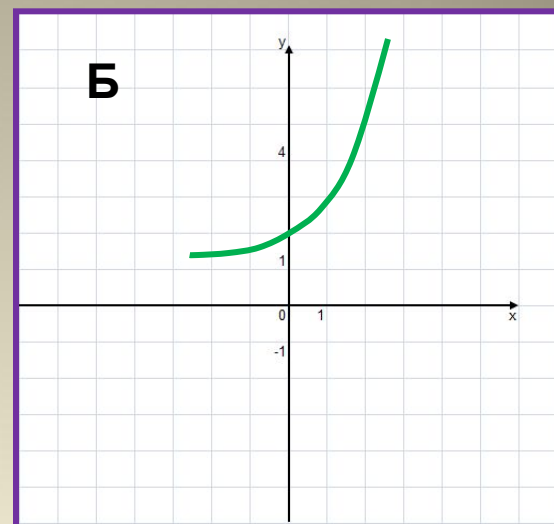
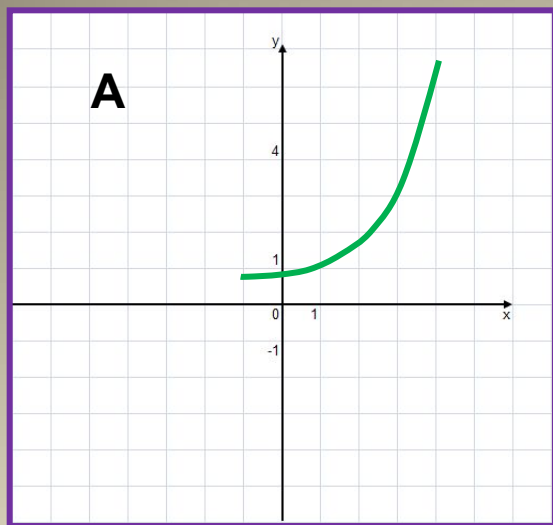
$$y = (0,01)^x$$

$$y = \left(\frac{\pi}{3} \right)^x$$

$$y = \left(\frac{1}{9} \right)^x$$

Тренувальна вправа № 4

Графік функції $y=2^x - 1$ зображено на рисунку:

Тренувальна вправа № 5

Областю значень функції $y = 2^x + 5$ є проміжок:

$$(-\infty; +\infty)$$

$$(0; +\infty)$$

$$(-\infty; +\infty)$$

$$(5; +\infty)$$

Тренувальна вправа № 5

Серед наведених графіків зазначте графік функції

$$y = 3^{|x|}$$

